

Uzasadnienie

Udostępnienie rezerwatu przyrody dla ruchu pieszego i rowerowego, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 55, 471 i 1378), następuje po wyznaczeniu szlaku przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Rezerwat „Kręgi Kamienne” został powołany na mocy zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 15 września 1958 roku w sprawie uznania za rezerwat przyrody (MP Nr 81 poz. 465) w celu zachowania „zabytku kultu religijnego z epoki neolitu w postaci głazów narzutowych zgrupowanych w kilkunastu kręgach oraz występującego na głazach zespołu roślinności zarodnikowej, charakterystycznej dla pierwotnych moren”. Akt ten został zmieniony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 1 lipca 2014 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Kręgi Kamienne” (Dz. Urz. Woj. Pom. z 2014 r. poz. 2378), zmienionym na mocy zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 17 kwietnia 2015 r. zmieniającego zarządzenie w sprawie rezerwatu przyrody (Dz. Urz. Woj. Pom. z 2015 r. poz. 1511). Obecnie obowiązuje zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 22 lipca 2020 r. w sprawie rezerwatu „Kręgi Kamienne” (Dz. Urz. Woj. Pom. z 2020 r. poz. 3573). Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie zabytków archeologicznych tzw. kultury wielbarskiej - cmentarzyska kurhanowego z kręgami kamiennymi z okresu wpływów rzymskich, unikatowej bioty epilitycznych mchów i porostów oraz płatów półnaturalnego siedliska przyrodniczego 4030 – suche wrzosowiska (*Calluno-Genistion*, *Pohlio-Callunion*, *Callun -Arctostaphylion*).

Rezerwat położony jest w województwie pomorskim, w powiecie chojnickim, w gminie Czersk, około 11,3 km na N od Czerska i 1,5 km na NW od wsi Odry. Zlokalizowany jest w obrębie obszaru Natura 2000 Bory Tucholskie PLB 220009 oraz w granicach Północnego Obszaru Chronionego Krajobrazu – Części Wschodniej. Rezerwat obejmuje grunty Skarbu Państwa w zarządzie Nadleśnictwa Czersk.

W rezerwacie znajduje się 10 kręgów kamiennych zbudowanych z głazów narzutowych oraz 30 kurhanów. Zabytki te są pozostałością po osiadłych na tym terenie w I w n.e. Gotach. Goci zamieszkiwali okolice obecnej wsi Odry przez okres około 200 lat. W obrębie kręgów znajdują się miejsca pochówków, zarówno kurhany z narzutem kamiennym, jak też płaskie groby. Zgrupowane są one w większości w środkowej części rezerwatu.

W 2014 r. w rezerwacie został wyznaczony szlak udostępniony dla uchu pieszego. Szlak ten przebiegał po śladzie wydeptanych ścieżek łączących kręgi oraz po obwodzie niektórych kręgów. Nie udostępniono licznych wydeptanych ścieżek wewnątrz kręgów ze względu na zagrożenie dla unikatowej bioty mszaków i porostów zasiedlających głazy. Biota ta jest bardzo wrażliwa na czynniki mechaniczne i może ulec zniszczeniu przy dotykaniu. Wewnątrz wszystkich kręgów znajdują się również

miejsca pochówków, w tym kurhany, a cały otwarty teren pomiędzy kręgami pokrywa wrzosowisko.

W obecnym zarządzeniu zmieniono w niewielkim stopniu przebieg szlaku wyznaczonego w 2014 r. Objął on skrajnie północny krąg, wokół którego wydeptana jest ścieżka. Zmieniono również nieco przebieg szlaku wokół kręgu zlokalizowanego w południowo-wschodniej części rezerwatu. Nie udostępnia się licznych wydeptanych ścieżek przecinających kręgi (z wyjątkiem jednego kręgu, gdzie ścieżka wydeptana przez jego środek jest szersza, niż ścieżka na obwodzie). Teren wewnątrz pozostałych kręgów powinien być zabezpieczony przed niszczeniem i wydeptywaniem.

Wyznaczenie szlaku udostępnionego dla ruchu pieszego ma na celu ukierunkowanie ruchu turystycznego, ograniczenie rozprzestrzeniania się osób odwiedzających rezerwat poza szlak (wewnątrz kręgów), ograniczenie rozdeptywania i niszczenia roślinności wrzosowiskowej oraz cennej bioty występującej na głazach.

W rezerwacie istnieje rozbudowana infrastruktura turystyczna i edukacyjna: platforma widokowa, wiata edukacyjna, ławki, kosze na odpady, liczne tablice informacyjne i edukacyjne oraz schronienie dla osób strzegących rezerwatu w sezonie letnim. W sąsiedztwie rezerwatu znajdują się stoły z ławami, toalety oraz przystań dla kajaków. Niestety, niemal całkowicie rozpadowi uległy barierki, które otaczały kręgi i ochraniały je przed rozdeptywaniem. Bariery te powinny być odbudowane wraz z tabliczkami informującymi, dlaczego nie powinno się wchodzić do wnętrza kręgów. Prace dotyczące utrzymania i odbudowy infrastruktury służącej bezpiecznemu udostępnieniu rezerwatu zostały ujęte w projekcie planu ochrony dla rezerwatu.